

ajdovski

TEKSTILEC

letu VI. št. 1

ajdovščina, 13. januarja 1972

Kako smo gospodarili?

Za nami je enoletno obdobje gospodarjenja v okoliščinah, ki so bile vse prej kot normalne za nemoten potek poslovanja. Pri tem naj omenimo samo zadnjo devalvacijo ob koncu leta 1970, izredno dolgo obdobje za-

mrznenja prodajnih cen, zaostritev možnosti financiranja poslovnega procesa zaradi stopnjevanja nelikvidnosti, skokovito naraščanje nabavnih cen materialov in storitev po odmrznitvi in plačilne restrikcije pri uvozu surovin in materiala. Gre pa še za vrsto drugih vplivov, ki so tako ali drugače prispevali k nestabilnosti v pravkar izteklem gospodarskem letu.

Normalno je, da ob koncu leta pogledamo rezultate opravljenega dela in da skušamo za te rezultate podati tudi kritično oceno. Prav nekoliko ponesrečeni čas izdaje našega »Tekstilca« pa nam za popolno ceno ne daje dovolj možnosti; razpoložljivi podatki za 9-mesečno poslovanje so že precej odmaknjeni, z dokončnimi letnimi podatki pa še ne razpolagamo. Prav zaradi tega moramo za globalno oceno našega dela in obetov za prihodnost upoštevati poleg podatkov o 9-mesečnem poslovanju še nekaj drugih karakterističnih elementov, zlasti pa razmere v poslovanju zadnjih treh mesecev, dovršitev druge faze modernizacije opreme, ki je skoraj gotova in naše poslovne cilje za leto 1973, sprejete v gospodarskem načrtu za to leto.

Ob analizi uspešnosti poslovanja običajno primerjamo dosežene poslovne učinke z učinki v preteklih obdobjih in s planiranimi učinki za obravnavano obdobje. Obe primerjavi pa sta za preteklo leto neizvedljivi brez zapletenih računskih operacij, s katerimi bi iz doseženih učinkov izločili uvodoma navedene vplive spremenjenih pogojev gospodarjenja. Morda je še najrealnejša primerjava z načrtovanimi poslovnimi učinki za obravnavano obdobje, pri čemer bomo vsaj v grobem pojasnili nastale odmike.

Tako je podjetje doseglo v preteklem letu 97 % planirane vrednosti proizvodnje, in to ob povprečno za 8 % manjšem številu zaposlenih od planiranega števila. Brez dvoma gre tu za določen uspeh na področju produktivnosti, saj gre za primerjavo fizičnega obsega proizvodnje in nam vrednost po planiranih cenah služi le za skupni imenovalac raznovrstne proizvodnje.

Plan prodaje je bil v enakem času dosežen z 99 %, kar v primerjavi s proizvodnjo pomeni znižanje zaloga. Mimogrede povedano se giblje trenutno stanje zaloga nekoliko na obsegu enomesečne proizvodnje. Pri tkanihah so zaloge nekoliko večje, medtem ko pri preji praktično zaloga ni, razen tiste preje, ki je namenjena porabi v lastni tkalnici.

Nedoseganje proizvodnega plana po fizičnem obsegu lahko pretežno pripisujemo pomanjkanju potrebnega števila delavcev, pri čemer ni potrebno posebej poudarjati, da nas je med letom zapustilo precej delavcev, ki so se zaposlili v novih obratih na Colu in v Vipavi, katerih ustanovitev ni bila ravno dobra gospodarska poteza, pri urejenih prevozih pa tudi ne poseben socialni problem.

Za razliko od fizičnega obsega proizvodnje in realizacije lahko obravnavamo finančne kazalce le za obdobje devetmesečnega poslovanja. Po eni strani so nam končni podatki znani šele v drugi polovici februarja z zaključnim računom, po drugi strani pa je za preteklo leto otežena tudi realna napoved, saj bodo na končni finančni uspeh v znatni meri vplivali še novospregjeti predpisi iz takozvanega paketa za izboljšanje likvidnosti.

Še vedreje v leto 1973

Ko smo se zadnje dni lanskega leta srečali na zborih naše delovne skupnosti, da bi se pogovorili o delu in poslovanju v letu 1972 ter o naših načrtih v prihajajočem letu, smo bili videti zadovoljni z doseženim in optimistično razpoloženi za naprej. Kot bi dosegli več od naših pričakovanj — kot kmet, ki mu je mošt v zlati jeseni privrel v plavniku više od njegovih tisočkrat premlatih preračunavanj, ki sta mu kašča in klet še bolj polna, kot so mu napovedovala pričakovanja bogate letine.

Imeli smo se česa veseliti: osebni dohodki so se v drugi polovici leta približali povprečju 1500 din na zaposlenega (v enakem času leta 1971 1230 din), dobiček bo v letu 1972 znašal več kot 3.700.000 din (v letu 1971 2.100.000 din), uspeli smo nabaviti nekaj najnujnejših strojev za izboljšanje kvalitete in asortimenta izdelkov, konfekcioniranje hlačnih nogavic je kljub pomanjkanju delovne sile kar dobro steklo, zaloge končnih izdelkov so nižje kot kdajkoli v zadnjih nekaj letih.

Pričakovanja so še ugodnejša: v novo leto startamo s povprečnimi osebnimi dohodki preko 1600 din (povprečje leta 1971 je znašalo 1090 din, leta 1972 pa po oceni približno 1350 din), realno načrtujemo dobiček v letu 1973 na preko sedem milijonov din, proizvodnja za prvo polletje je v celoti razprodana, tudi na področju družbenega standarda (stanovanja, prehrana, skrb za dopuste ipd.) smo si v letu 1973 postavili velike cilje.

In če sem naš »pridelek« v letu 1972 primerjal s kmetovo letino, sem mislil na tiste ga kmeta s slabe njive in vinograda, ki kljub marljivemu in trdemu delu ne dajeta veliko. Tudi naši uspehi v primerjavi z drugimi še niso taki, da bi bili celo v svoji skromnosti prezadovoljni. Toda zrasli so na naši slabi njivi, ki rodi malo, dobro preorana in skrbno obdelovana vendar zmore dati še kaj več. To nam je pokazala žetev leta, ki se je ravnokar izteklo, žetev, ki nas ob vstopu v novo leto navdaja z zadovoljstvom in upanjem, a nam nalaga tudi vse težje obveznosti, zakaj dvojno moč moraš imeti, da se lahko z uspehom spustiš v dohitevanje najhitrejših. In ker tečemo za njimi še vedno skoraj bosí, je naša dobra volja in trdna odločenost, da ne popustimo, naše edino, toda (kot smo že znali dokazati) navsezadnje ne tako slabo orožje.

G. Š.

Posebno obvestilo članom kolektiva

Ta številka Tekstilca je nekoliko obsežnejša; ne le zaradi tega, ker naše glasilo dalj časa ni izšlo, ampak predvsem zato, ker v njem objavljamo nekaj aktualnega gradiva o sedanjem stanju in poslovanju podjetja v lanskem letu, o njegovih načrtih za leto 1973, o pogojih poslovanja v letu 1973 in o ukrepih, ki jih je sprejela zvezna vlada za odpravo nelikvidnosti in nestabilnosti gospodarstva. Gre za ukrepe, ki se tičejo nas vseh in jih moramo poznati. Tudi sindikati in gospodarska zbornica pripravljata vsem delovnim organizacijam, da temeljito seznanijo svoje delavce s tem gradivom. Zato si, prosimo, vzemite čas in si skrbno preberite te sestavke. Ne ustrašite se njihove dolžine — ne da se v kratkih besedah povedati vsega, kar je novega in pomembnega in s čimer morate biti seznanjeni.

Direktor podjetja
Groždan Sinigoj

Spet povečujemo osebne dohodke

Med naloge gospodarskega načrta za leto 1973, ki smo ga obravnavali zadnje dni lanskega leta na sestanku celotne delovne skupnosti, smo si postavili tudi nadaljnje povečanje osebnih dohodkov.

Po sklepu delavskega sveta z dne 29. decembra 1972 se bodo povprečni osebni dohodki iz drugega polletja 1972 s 1. januarjem letos povečali za 10 %. S tem bodo povprečni osebni dohodki delavcev Tekstine po novem letu presegle 1600 din na mesec. Kot vemo, so pred letom dni znašali komaj 1090 din, kar pomeni, da so se v tem času povečali skoraj za 50 %.

Da bi nekoliko več popravili osebne dohodke na nižje ocenjenih delovnih mestih, je delavski svet sprejel predlog strokovnega kolegija, da sedanjega povečanja ne bodo deležni vsi delavci v enakem odstotku, ampak da se delovnim mestom »na dnu« poveča za največji odstotek — okrog 12 % — in nato vse manj do »vrhas«, kjer se osebni dohodek poveča za okrog 6 %. Po tem povečanju v podjetju ne bo delavca, ki bi ob normalnem izpolnjevanju norme (100 %) pri polnem delovnem času zaslužil manj kot 1050 din na mesec, ob povprečnem preseganju norme in povprečnem doseganju meril iz dodatnega nagrajevanja po uspehih dela, pa najmanj 1200 din. S takimi osebnimi dohodki se podjetje vključuje v samoupravni sporazum, ki določa 1000 din kot najmanjši osebni dohodek pri polnem delovnem času in normalnem učinku.

G. Š.

(Nadaljevanje na 3. strani)

IZ VSEBINE

- Str. 2 Uredili bomo novo okrepčevalnico
- Str. 3 Naši načrti za letošnje leto
- Str. 4 Kronika
- Str. 5 Nelikvidnost — Bo tokrat uspelo
- Str. 6 Dodatno nagrajevanje
- Str. 7 Kaj si obetamo od novih strojev
- Str. 8 Zakaj lasulja
- Str. 11 Odnosnost od alkohola

20-LETNIKI

Blaško Milan
Bratina Lilijana
Krapež Jože
Lemut Roman
Likar Frančiška
Pergar Evelina
Samec Romana
Sinigoj Zvonka
Vidmar Marija I.
Velikonja Marija
Bužinel Zorka

Uredili bomo novo okrepčevalnico

Bomo v njej kuhali tudi kosila?

Če bodo načrti pravočasno pripravljeni in bomo našli dovolj hitrega izvajalca del, bomo enkrat na pomlad malicali, morda pa tudi kosili, v novi večji in lepši okrepčevalnici. Novo okrepčevalnico bi uredili v prostorih bivše kosmatilnice in bivšega stanovanja ob njej. O tem smo v podjetju že dalj časa razmišljali, vendar pa do zagotovitve oz. realnega načrtovanja potrebnih sredstev nismo o tem sprejeli dokončne odločitve. Na svoji zadnji seji dne 29. decembra 1972 pa je bil delavskemu svetu dan predlog o tem, da se naročijo načrti za preureditev prostorov in da se za preureditev in nabavo manjkajoče opreme rezervira v skladu skupne porabe 300.000 din.

Tako odločitev je narekovala nujna potreba, saj je sedanja okrepčevalnica ob tolikšnem številu obrokov mnogo premajhna. Tako se malica raztegne od 8.30 do 10.30 kar je veliko prepozno in malica veliko izgubi na svojem učinku. Nova okrepčevalnica bo imela večje zmogljivosti in bodo zato delavci hitreje postreženi. Če bo med delavci dovolj zanimanja, bomo postopoma pripravili vse potrebno (opremo, pribor, osebje, skladišni prostori) za kuhanje kosil za delavce, kj bi želeli ob odhodu z dela ali ob prihodu na delo kositi v tovarni.

P. D.

GS

Gospodarski načrt za leto 1973

Gospodarski načrt za leto 1973 sloni na sedanjih kapacitetah strojnega parka, na približno enakem številu delovne sile ter na sedanjem obsegu delovnega časa.

Po količini izdelkov so posamezni proizvodni programi naslednji:

V predilnici se predvideva, da bomo izdelali 1.112.700 kg razne preje za prodajo in 324.800 kg preje za domačo uporabo, kar skupaj predstavlja 1.437.500 kg razne preje, kar je za 5 % več od planirane proizvodnje v letu 1972.

V tkalnici plan proizvodnje predvideva 3.176.500 t. m. raznih tkanin oziroma 7.010.500 votkov, kar je v primerjavi s planom iz leta 1972 za 6 % manj z ozirom na ukinitve nočne izmene.

V oplemenitilnici se po planu predvideva, da bo oplemenitenih 3.922.800 t. m. raznih tkanin iz domače proizvodnje, kar je za 14 % več od leta 1972. To povečanje se predvideva predvsem zaradi izpolnitve strojnega parka v oplemenitilnici, poleg tega pa je v medfaznih zalogah nekaj več surovih tkanin, kot jih proizvede sama tkalnica. Poleg tega se v oplemenitilnici predvidevajo storitve, to je oplemenitenje raznih tkanin za druga podjetja v višini 700.000 t. m.

V konfekciji hlačnih nogavic se po planu predvideva, da bo sešitih 21.440.000 kosov hlačnih nogavic, kolikor bo seveda na razpolago dovolj delovne sile.

Na podlagi takega proizvodnega programa, v katerem je težišče na proizvodnji kvalitetnejših in donosnejših artiklov, je tudi predvideni finančni rezultat mnogo ugodnejši od preteklega leta.

Tako znaša na primer predvideni celotni dohodek preko 93 milijonov din, kar je za 23 % več, kot je znašal plan za leto 1972. Vendar pa obseg celotnega dohodka niti ni tako bistven. Važno je, koliko je pri tem dohodek, kakšni so predvideni osebni dohodki in koliko ostane za sklade, ki pomenijo materialno osnovo za napredek podjetja in dvig družbenega standarda zaposlenih.

Prav v planiranem dohodku, ki znaša preko 41 milijonov ali 42 % več kot v letu 1972, vidimo vendarle potrditev našega napredka, saj v

tem dohodku ponovno povečujemo sredstva za osebne dohodke za 23 % od plana za leto 1972, sredstva za sklade pa bodo predvidoma vsaj dvojna od tistih, ki jih pričakujemo po zaključnem računu za leto 1972. Iz povečanih sredstev za osebne dohodke bodo izplačevani 10 % večji osebni dohodki od povprečja iz druge polovice preteklega leta. Celotni gospodarski načrt je bil po razlagi na zborih delavcev sprejet na seji DS dne 29. decembra 1972, prav tako pa tudi sklep o načinu 10 % povečanja osebnih dohodkov.

Da bi dosegli tako začrtane rezultate gospodarjenja, je nujno, da upoštevamo s planom postavljene naloge, da stremimo k čimvečjemu zniževanju stroškov, izdelavi čimkvalitetnejših izdelkov s čimmanjšimi odpadki in k gnotni izrabi delovnega časa. S pomočjo doslednega izvajanja navedenih stremiljenj bomo lahko dosegli tiste rezultate, ki se v duhu stabilizacijskih ukrepov postavljajo pred delovni kolektiv s ciljem vsesplošnega napredka.

Koledar delovnih in prostih dni v letu 1973

Tudi letos za praznik dela šest prostih dni, za dan republike pa štiri.

Objavljamo koledar za leto 1973 z razporeditvijo prostih in delovnih sobot zaradi dela v 42-urnem delovnem tednu, kot jo je sprejel odbor za poslovno politiko.

Razpored izhaja iz že vpeljanega pravila, da je delovna vsaka prva sobota v mesecu (oz. prvi dve, če ima mesec pet sobot), vse preostale

pa proste. Od tega se odstopa le v primerih, če je treba na kako soboto, ki bi morala biti po takem razporedu prosta, dodelati kak dan, ki pade med dva prosta dneva oziroma dodelati 31. december.

Take izjeme v objavljenem razporedu so tri, in sicer:

1. namesto na ponedeljek 30. aprila (ker je 29. april nedelja in 1. maj praznik) bomo delali na soboto 21. aprila;

2. namesto na soboto 1. decembra (ker je 30. november praznik in 2. december nedelja) bomo delali na soboto 24. novembra;

3. namesto na ponedeljek 31. decembra bomo delali na soboto 22. decembra.

V objavljenem koledarju so nedelje, prazniki in proste sobote (oziroma drugi prosti dnevi namesto prostih sobot) natisnjeni krepkeje.

KOLEDAR DELOVNIH IN PROSTIH DNI V LETU 1973

	JANUAR	FEBRUAR	MAREC	APRIL	MAJ	JUNIJ	
N	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	N
P	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	P
T	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	T
S	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	S
C	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	C
P	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	P
S	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	S
	JULIJ	AVGUST	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER	
N	1 8 15 22 29	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	N
P	2 9 16 23 30	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	P
T	3 10 17 24 31	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	T
S	4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	S
C	5 12 19 26	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	C
P	6 13 20 27	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	P
S	7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	S

Prosta sobota 21. aprila se prestavi na 30. april.

Prosta sobota 24. novembra se prestavi na 1. december.

Prosta sobota 22. decembra se prestavi na 31. december.

Mastno tiskane številke so prosti dnevi in prazniki.

Člani kolektiva bodo prejeli tudi žepni koledarček ob izplačilu osebnih dohodkov za januar.

Naši načrti za letošnje leto

V letu 1967 je bila nabavljena in montirana nova strojna oprema v naši oplemenitilnici in to je bila osnova za prehod na kvalitetnejšo proizvodnjo tkanin. Od takrat dalje do danes se je naš proizvodni program popolnoma spremenil, in sicer v korist dražjih tkanin. Razni ceneni artikli, kot so flaneli, barhendi, cefirji in okspordi, ki so bili nekdanj glavni Tekstinini proizvodi, so skoraj izginili iz naše proizvodnje. Kolikor smo jih v zadnjem letu še tkali, so bili le kot dopolnitev proizvodnje za izkoriščanje tistih stav, na katerih nismo več v stanju tkati bolj-ših artiklov.

Glavni naš artikel so postale tiskane tkanine v mešanica diolen — bombaž v različnem sestavu in različnih konstrukcijah. V zadnjih dveh letih smo s temi artikli zelo

dobro uspeli, in to zaradi dobre kvalitete tkanin kot tudi zaradi velikega izbora lepih desenov. Poželi smo vse priznanje kupcev in tudi rezultati niso izostali, saj nismo mogli izdelati toliko tiskanih tkanin, kolikor jih je bilo prodanih. Prav tako so nas novinarji raznih časopisov v svojih člankih pohvalili, da dosledno sledimo modi na področju tiskanih tkanin.

Naš naslednji modni artikel, ki pa smo ga začeli forsirati šele v preteklem letu, so tkanine za moške srajce. S temi tkaninami smo prav tako uspeli, čeprav smo bili omejeni na čisti bombaž, ker nismo imeli aparata za barvanje preje iz sintetične in mešanice sintetične — bombaž. Z montiranjem novega aparata za barvanje tovrstne preje smo prebrodili tudi to oviro in smo sposobni za pro-

izvodnjo raznovrstnih tkanin za moške srajce.

V našem proizvodnem programu ostaja še naprej umetno usnje tekson, ki je sicer izgubil svoj nekdanji značaj modnega artikla.

Na področju proizvodnje preje smo prav tako opustili vse tiste preje, ki niso omogočale vsaj minimalne akumulacije ali pa so bile celo pod lastno ceno. To zamenjavo v proizvodnem programu preje nam je omogočila tudi izredna konjunktura, ki je v zadnjem času na jugoslovanskem trgu.

V prejšnjih letih smo izvažali večje količine surovih tkanin z 20—30 % izgubo in na ta način ustvarjali potrebna devizna sredstva za uvoz bombaža in preostalega reprodukcijskega materiala. To izgubo smo morali pokrивati iz dohodka od prodanih tkanin in preje na domačem trgu, ki je bil že itak majhen. Da bi prekinili s tem nerentabilnim izvozom, smo se odločili v začetku preteklega leta za storitev šivanja hladnih nogavic za nemško firmo Schulte et Dieckhoff, kar naj bi nam omogočalo pridobitev potrebnih deviznih sredstev z določenim pozitivnim rezultatom. Izgubo pri izvozu surovih tkanin je torej že v preteklem letu zamenjal pozitiven rezultat v naši šivalnici. V letošnjem letu bo nujno ta rezultat še ugodnejši, ker bo obratovala šivalnica celo leto s polno zmogljivostjo.

V letošnjem gospodarskem načrtu so prišla do izraza vsa naša večletna prizadevanja za osvajanje proizvodnega programa, ki bo omogočal optimalno izkoriščanje naših kapacitet in hkrati omogočal ustvarjanje akumulacije za razširjeno reprodukcijo. V proizvodni program smo vključili samo prej navedene grupe artiklov, ki nam bodo omogočili planirano akumulacijo. Glede na nove gospodarske predpise, ki naj bi stabilizirali gospodarstvo in rešili problem nelikvidnosti, pričakujemo nekoliko zmanjšano konjunkturo, vendar to ne bi smelo bistveno vplivati na naša predvidevanja. Prodano imamo namreč celotno proizvodnjo preje v letu 1973 in proizvodnjo tkanin v prvem polletju. Z maksimalnim prizadevanjem pri ustvarjanju novih artiklov in desenov ne bo problema prodati tudi proizvodnje tkanin v drugem polletju.

Naša sedanja proizvodnja temelji na že prodanih količinah za znane kupce, kar je neprimerno ugodnejše od proizvodnje na zalogo. Vendar pa terja taka proizvodnja točno upoštevanje dobavnih rokov in kvaliteto tkanin. Na tem področju smo sicer v zadnjem času nekoliko šepali, z novo opremo pa bi morali odpraviti tudi te pomanjkljivosti. Ves naš trud v letošnjem letu naj bo torej usmerjen za še boljšo kvaliteto tkanin in dosledno spoštovanje dogovorjenih dobavnih rokov.

E. K.

Kako smo gospodarili?

(Nadaljevanje s 1. strani)

Plan celotnega dohodka je bil v devetih mesecih lanskega leta dosežen po posameznih elementih zelo različno:

— celotni dohodek z	68,5 %
— materialni stroški so dosegli	70,5 %
letnega plana,	
— doseženi dohodek pa	65,3 %

Ce upoštevamo, da je bilo povprečje zaposlenih v devetih mesecih za 10 % nižje od planiranega, potem je doseganje celotnega dohodka povsem zadovoljivo.

Ze bežna primerjava navedenih odstotkov kaže, da so stroški sorazmerno višji od doseženega celotnega dohodka, kar seveda vpliva na nižje doseganje samega dohodka.

Večji obseg stroškov, primerjan v odstotkih na doseženi dohodek, predstavlja v našem primeru predvsem povečanje nabavnih cen surovin, materiala in storitev od cen, ki so služile za osnovo načrtovanim postavkam stroškov v gospodarskem načrtu. Dejanski stroški bi bili lahko celo še višji, če ne bi na njihov obseg pozitivno vplivale prehodne zaloge iz leta 1970, ovrednotene po nižjih cenah.

Zanimiva je še primerjava elementov dohodka glede na kritje obveznosti iz dohodka (vključno z izplačanimi osebnimi dohodki) in glede na ostanek sredstev za bruto sklade. Gibanje teh elementov v odnosu na plan je bilo v devetih mesecih preteklega leta naslednje:

— pogodbene obveznosti: (obresti od kreditov, bančne provizije, zavarovalne premije, prispevki in članarine)	76,3 %
— zakonske obveznosti: (prispevek za Bos. Krajino, prispevek za uporabo mestnega zemljišča, vodni prispevek, dodatni prispevek za socialno zavarovanje)	67,7 %
— izplačani osebni dohodki	60,7 %
— ostanek dohodka za bruto sklade	94,8 %

Ceprav gre za precej različno doseganje dohodka po njegovih elementih, lahko sklepamo, sicer zelo poenostavljeno, da je podjetje v tem obdobju doseglo skoraj letno predvideni obseg ostanka dohodka predvsem na račun manjše porabe dohodka za izplačila osebnih dohodkov. Pri tem pa moramo seveda upoštevati 10 % manj zaposlenih in pa dejstvo, da se je zavleklo izplačevanje stimulativnega dela osebnih dohodkov v drugo polovico leta. Zato so znašali povprečni izplačani mesečni osebni dohodki za 9 mesecev 1.309 din ali 93 % planirane višine, medtem ko so se povprečni mesečni osebni dohodki v II. polletju brez decembra dvignili na 1.483 din ali 106 % planirane višine.

Ce naj na koncu odgovorimo še na naslovno vprašanje, ki ga moramo še nekoliko razširiti na vprašanje, kaj nam doseženi polovni rezultati predstavljajo, kaj pomenijo in kakšni so naši nadaljnji obeti za izboljšanje položaja podjetja in članov kolektiva, potem so ti odgovori res lahko le okvirni, ker bi po vsakem izmed teh lahko razvili posebno razpravo, okvirne ugotovitve pa so:

- Prikazani rezultati predstavljajo zbirni pregled našega skupnega dela v preteklem obdobju, z ugotovitvijo, da so doseženi rezultati sad prizadevanja celotnega kolektiva, odstopanja od plana pa predstavljajo delno spremembo v pogojih dela, delno pa naše slabosti, ki jih v celoti nismo znali in mogli obvladati.
- Doseženi rezultati pomenijo v polni meri realizacijo postavljenih poslovnih ciljev podjetja glede na predvideno naraščanje osebnih dohodkov in za naše razmere primerne višine ostanka dohodka, z ugotovitvijo, da moramo v bodoče še hitreje napredovati.
- Glede možnosti za izboljšanje položaja podjetja in kolektiva pa moramo v bistvu ločiti dva osnovna vpliva:
- zaostritev pogojev gospodarjenja (zlasti v tako imenovanem paketu predpisov o likvidnosti) bo brezdvomno prizadelo posredno ali neposredno tudi naše podjetje, toda poleg tega, da nas bodo predpisi prisilili k nekaterim poostrenim ukrepom, lahko v primerjavi s sedanjim stanjem, v pogojih poslovanja samo pridobimo.
- izboljšanje finančnega stanja podjetja na osnovi prikazanih rezultatov devetmesečnega poslovanja, letnega predvidevanja, predloga plana za leto 1973 ob koriščenju novomontiranih kapacitet ter na osnovi predvidenih gospodarskih ukrepov (med drugim tudi v korist tekstilne industrije) daje jamstvo, da bo podjetje v prihodnje lahko hitreje napredovalo tudi na področju osebnega in družbenega standarda zaposlenih. Seveda pa je pred nami naloga, da v polni meri s tvornim sodelovanjem vsak na svojem delovnem mestu prispevamo k skupnemu cilju hitrejšega napredka.

J. S.

15-LETNIKI

Brecelj Helena
Kravos Marija I
Ličen Ivanka

Prosen Ana
Sever Ana
Stemberger Ivanka

Stemberger Ida
Cernigoj Angel
Makovec Edo

Fegic Anica
Rebek Marica

Nelikvidnost kaj je — in od kod izvira?

Nelikvidnost, kronični problem jugoslovanskega gospodarstva, je že vrsto let v središču pozornosti celotne javnosti, največ pa ga poznamo tisti, ki se s tem problemom srečujemo iz dneva v dan pri vsakodnevem delu, neredko pa tudi v prostem času, v družbi, doma, skratka, problem nelikvidnosti se pojavlja povsod in nenehno.

Morda ne bo odveč, če najprej preprosto in poenostavljeno odgovorimo na vprašanje, kaj je pravzaprav nelikvidnost? Nelikvidnost je finančno stanje, ko kupec (podjetje, zavod) ne more svojemu dobavitelju plačati v dogovorjenem roku določeno vsoto denarja (dolg) za dobavljeni material, surovine ali opravljene storitve. Posledica takega stanja je, da tak dobavitelj, ker ne prejme plačila za prodano blago ali opravljeno storitev, ne more plačati dolga svojemu dobavitelju, ta spet svojemu itd. Tako se je taka veriga širila v mejah celotnega jugoslovanskega prostora.

Morda še besedo, dve o virih ali žariščih nastanka nelikvidnosti. Nedvomno so osnovna žarišča nelikvidnosti v podjetjih, ki so več dolžna svojim dobaviteljem, kot pa terjajo od svojih kupcev, kar lahko pomeni, da imajo premalo obratnih sredstev za svoj obseg poslovanja, ali da v svojem poslovanju ne pokrivajo stroškov, kar pomeni, da poslujejo z izgubo. Poslovanje z izgubo je lahko posledica slabega gospodarjenja, lahko pa je tudi posledica neustreznih pogojev gospodarjenja, slabih tržnih razmer in podobno. Pomankanje obratnih sredstev pa je spet lahko posledica različnih vzrokov, kot na primer:

- poslovanje z izgubo in s tem ne doseganje nikakršnih sredstev za sklade, ki bi jih lahko razporejali za obratna sredstva;
 - slabega gospodarjenja pri dobrih poslovnih rezultatih, ki pa so se razporejali za nove investicije (brez obratnih sredstev), za osebne dohodke, družbeni standard in podobno;
 - nezadostnega prizadevanja podjetij, da bi si ob nastalih potrebah pravočasno zagotovila ustrezne kredite za obratna sredstva, ali pa nezadostnega poslušanja poslovnih bank, da bi ob javljenih potrebah po svojih močeh zagotavljale potrebna obratna sredstva;
 - same inflacije ali neodgovornega povečanja obsega poslovanja (novih poslovnih procesov, novih proizvodov itd.) brez ustreznega povečanja obratnih sredstev.
- Druga pomembnejša žarišča nelikvidnosti so še:
- nepokrite investicije, bodisi v gospodarstvu ali izven njega. To žarišče začne svoj uničevalni »pohod« nelikvidnosti s tem, da se denar, s katerim bi se morale plačati obveznosti dobaviteljem, uporablja za investicije, ker ni drugega kritja.
 - prevelika splošna poraba, kar pomeni, da v državnem merilu »pajem« več, kot bi glede na narodni dohodek sploh lahko namenili za splošno porabo, kar hkrati pomeni, da so obremenitve gospodarstva prevelike in da s tem otekaajo sredstva iz gospodarstva. To pa je v preteklosti povečevalo problem nelikvidnosti.

Za ozdravitev takega stanja, ki iz leta v leto bolj hromi celotno ju-

goslovansko gospodarstvo, je bilo že nekaj poskusov, vendar brez bistvenega uspeha. Na koncu lanskega

leta pa je bila sprejeta vrsta ukrepov, od katerih končno vendarle pričakujemo resnično spremembo se-

danjega stanja. O tem pišemo v sestavku »Bo tokrat uspelo?«

J. S.

Naši nekdanji sodelavci

Spremembe samoupravnega sporazuma

Ker je na področju izplačevanja osebnih dohodkov v preteklosti vladala precejšnja zmeda, zlasti pa zaradi neupravičenih razlik med panogami, podjetji iste stroke in celo med enakimi delovnimi mesti v različnih podjetjih, je bil v letu 1971 sprejet v SR Sloveniji prvi družbeni dogovor, ki ureja probleme tega področja.

Na osnovi določil splošnega družbenega dogovora je morala vsaka organizacija združenega dela (podjetje — zavod) pristopiti k enemu izmed številnih samoupravnih sporazumov, ki so se oblikovali v glavnem po skupinah sorodnih podjetij. Naše podjetje je pristopilo k samoupravnemu sporazumu o načelih in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov predilnic, tkalnic in oplemenitilnic. Sporazum je stopil v veljavo 29. septembra 1971, to je z dnem, ko je bil potrjen od pristojne verifikacijske komisije.

Osnovna določila samoupravnega sporazuma urejajo:

- način oblikovanja sredstev za osebne dohodke v odvisnosti od kvalifikacije zaposlenih, delovnega časa, dodatkov za pogoje dela in poslovnih uspehov;
- najvišji in najnižji osebni dohodek pri normalnem uspehu in pri polnem delovnem času;
- najvišje zneske in pogoje za izplačilo dnevnic, terenskih dodatkov in povračila za uporabo lastnih vozil v službene namene;
- najnižje zneske dodatkov za nočno delo, delo ob nedeljah in državnih praznikih in za delo v podaljšanem delovnem času (nadurah);
- najvišje zneske za regresiranje dopustov in obrokov družbene prehrane;
- minimalni znesek sredstev, ki se v podjetju porablja za izobraževanje, za stanovanjsko graditev in za vlaganje v sklade.

Poleg določil materialne narave vsebuje samoupravni sporazum še določila o načinu in postopku za sprejem ter spreminjanje sporazuma, sankcijah in podobno.

Normalno je, da so po dobrem letu uporabe postala nekatera dolo-

čila že neuporabna. Zlasti pa zahtevajo spremembo določila o najvišjem in najnižjem osebnem dohodku, določila o višini zneska za regresiranje družbene prehrane, za izločanje sredstev za stanovanjsko graditev in podobno. Tako je posebna delovna skupina pri »zboru podpisnic sporazuma« pripravila osnutek sprememb samoupravnega sporazuma, v katerem so predvidene naslednje spremembe:

- podpisnice sporazuma se obvezujejo, da bodo zagotovile svojim delavcem za polni delovni čas in normalni delovni učinek osebne dohodke, ki ne bodo nižji od 1.000 din na mesec;
- najvišji osebni dohodek, pogojen z velikostjo in uspehom podjetja, ne sme presegati povprečja 7.500 din na mesec, pri čemer so v podrobnosti predpisana merila;
- za nočno delo se določa dodatek, ki ne sme biti manjši od 25 %, medtem ko zgornja meja ni omejena;
- za delo v podaljšanem delovnem času znaša najmanj 50 %;
- za redno delo ob nedeljah in praznikih je dodatek najmanj 30 %, pri čemer je razumeti delo v podaljšanem delovnem času (nadure) ob nedeljah in praznikih najmanj 80 %;
- za regresiranje je določen dodatek na najmanj 60 din na mesec (doslej 50) na zaposlenega, vendar ne v gotovini posamezniku;
- lahko se plača stroške prenočevanja na službenem potovanju brez predložitve računa, vendar le do višine 1/2 dnevnic (doslej se takih izplačil ni dovoljevalo);
- za namenska sredstva za gradnjo stanovanj je treba izločiti najmanj 6 % od bruto osebnih dohodkov.

Nadalje predvideva osnutek sprememb še sankcijska določila za kršitev sporazuma, ki so:

- opomin,
- javni opomin, ki se objavi v tisku,
- izključitev iz samoupravnega sporazuma (kar pa ima občutne

posledice, neposredno uporabo družbenega dogovora, kar pomeni nižje osebne dohodke ali pa plačilo znatnih zneskov davkov za prekoračena izplačila osebnih dohodkov).

Navedeni osnutek sprememb tega sporazuma bo obravnavala verifikacijska komisija, imenovana po družbenem dogovoru, in pristojni sindikat, nakar bo v dokončni obliki dan v obravnavo organom upravljanja podpisnic. Spremembe glede oblikovanja sredstev za osebne dohodke pa naj bi stopile v veljavo že s 1. oktobrom 1972.

Namen predlaganih sprememb, je da bi podpisnicam sporazuma glede na spremenjene pogoje gospodarjenja stopnjo inflacije in s tem problematično gibanje realne vrednosti osebnih dohodkov, omogočili doseganje primernih sredstev za stimulativnejše nagrajevanje, zlasti za ureditve nadomestil in osebnih dohodkov v skladu z gibanjem življenjskih stroškov.

Glede višine dovoljenih dodatkov na osebne dohodke za pogoje dela (nočno delo, delo ob nedeljah in prostih dnevih, podaljšano delo in podobno), naj omenimo, da gre za določila najnižjih zneskov, da pa so najvišji zneski odvisni od zmogljivosti podjetja in od višine formiranih sredstev za osebne dohodke. Kot smo že uvodoma omenili, pa je višina sredstev odvisna med drugim tudi od poslovnih uspehov. Ti pa so bili za obdobje 9 mesecev preteklega leta po merilih sporazuma le za 6 % med normalno višino, kar pomeni, da smo med zadnjimi v okviru naše sporazumske grupe.

Ta odstotek, imenovan faktor stimulacije, bo po sedanjih predvidevanjih v letnem merilu le nekoliko ugodnejši. Omenjamo ga predvsem zato, ker je po merilih sporazuma edini zbirni kazalec doseženega uspeha v določenem obdobju, ki nam pove za koliko odstotkov sme podjetje povečati osebne dohoke nad doseženimi sredstvi po določenih sporazuma, ne da bi za tako povečanje plačalo sicer precejšnje davčne datjave, ki so določene za prekoračene izplačil osebnih dohodkov.

Kaj si obetamo od novih strojev

V marcu, ko so bančniki izrekli svoj dokončni »da« za našo investicijo, vredno milijardo in pol starih dinarjev, sta naš direktor tov. Grozdan Sinigoj in vodja finančnega sektorja tov. Janez Škvarč svobodno zadihala. Za njiju se je namreč uspešno končalo dolgotrajno obdobje zbiranja denarnih sredstev za investicijo, obdobje mučne negotovosti, v kateri niso tudi največji optimisti verjeli v uspešen konec. Vest o investiciji je veselo odjeknila po celem kolektivu, posebno pa pri obratovodjih in sodelavcih v tehničnem sektorju. Končno je le zagorela zelena luč za stroje, ki smo jih že dolgo želeli in na katerih bomo z enakim vložnim trudom lahko proizvajali več in kvalitetnejše.

Sedanja investicija obsega naslednje stroje: dve novi raztezalki firme Vouk, previjalni avtomat firme Savio, parilnik za fiksiranje preje firme Hemmer, angleško snovalo firme Schlafhorst, škrobilni stroj firme Benninger, HT barvni aparat za barvanje križnih navitkov in snovalnih valjev firme Thies, smodilni stroj v kombinaciji s krtačno napravo in razškrobilnim koritom firme Osthoff, mercerizirni oziroma pralni stroj firme

Kleinewefers, sušilno razpenjalni stroj firme Krantz, barvni in apreturni foulard firme Benninger in kompletno apreturo za izdelavo ploskih šablon za filmski tisk firme Lüscher. V investiciji je bila predvidena tudi predelava navadne sušilne mansarde tiskarskega stroja v univerzalno sušilno mansardo, na kateri bomo lahko sušili tudi razna pletiva.

Ko je bil dokončno določen obseg investicije, smo se pod vodstvom tehničnega vodje tov. Orešiča dokončno odločili, kje bomo kupljene stroje montirali. Pri določitvi lokacije za nove stroje smo upoštevali perspektivni razvoj tovarne, ki predvideva, da bi se oplemenitilnica z adjustirnico in skladiščem gotovega blaga širila v sedanjo tkalnico, modernizirana tkalnica, predilnica in pletilnica pa bi našle svoj prostor v sedanjih prostorih predilnice. Ob celotni predilnici pa bi zgradili novo poslopje širine 15 m, ki bi služilo kot skladiščni prostor za predilnico, tkalnico in pletilnico. Zaradi vseh naštetih momentov je padla tudi odločitev, ki se zdi površnemu opazovalcu nelogična, to je odločitev, da se nov škrobilni stroj in novo snovalo montirata že sedaj v vhodnem delu

predilnice, kjer bo v bodoče stala tkalnica. Na podlagi dobavnih rokov, ki so jih potrdili naši dobavitelji je bil izdelan natančen časovni plan montaže, ki je predvideval montažo od začetka septembra do konca januarja. Ker pa so dobavitelji Savio, Lüscher in Thies zamujali z dobavami, je padla celotna montaža v isto obdobje. Časovni plan montaže smo morali nato večkrat spreminjati in ga tedensko prilagajati možnostim.

Kljub vsem predvidenim in nepredvidenim težavam, ob novem letu lahko ugotovljamo, da smo zamudo relativno dobro nadoknadili in montirali ter že pognali vse stroje razen mercerizirke in parilnika. Zamudo je bilo mogoče nadoknaditi le z prizadevanjem in vestnim izpolnjevanjem nalog vseh zaposlenih v pomožnih obratih. Pri montaži so naveliko pomagali tudi električarji firme IMP, Ljubljana, ki so izvršili vse večje elektroinstalacije in varilci firme Žnidar, Ljubljana, ki so nam izdelali vse večje parovode in napeljava na olje.

V nadaljevanju bi vas želel seznaniti, kje so novi stroji montirani in kaj od njih pričakujemo. (Nadaljevanje na 8. strani)

Dodatno nagrajevanje

Tkalnica je vezana 3 % na mesečni operativni plan proizvodnje po naslednji tabeli:

	%	%
preseganje plana nad	100	3
	99—100	2,5
	98—99	2
	97—98	1,5
	96—97	1
	95—96	0,5
pod	95	0

Z 12 % je tkalnica vezana na kvaliteto artiklov. Vsi sedanji artikli so razdeljeni v osem težavnostnih skupin, in sicer:

	% I. klase
1 skupina: Stojan, Samo, Beti, Eliot, Vid	98
2 skupina: Mitja, Dane, Karolina, Istok, Jovo	95
3 skupina: Sana, Finet, Krista, Zoran	92
4 skupina: Haag karo, Jaks, Valerija, Tamo, Erik	86
5 skupina: Ren 20, Milan, Igor, Marjan	86
6 skupina: Peko, Vasja, Opal, Zinka, Marja, Manica, Mojca, Hun, Diana	80
7 skupina: Batist, Bor	74
8 skupina: Maša, Biser	60

Če tkalnica dosega postavljene normative pri vseh artiklih, dobi 12 % dodatka za kvaliteto, če pa normativov ne dosega v celoti, dobi ustrežno manj. Če je odstotek I. klase v celoti 5 % manjši od predvidenih, ne dobi tkalnica nič dodatka za kvaliteto.

Oplemenitilnica je vezana z vsemi 15 % na kvaliteto artiklov. Ugotavljali smo, da prav zaradi nezadostne pozornosti na kvaliteto podjetje izgublja veliko denarja, zato smo hoteli z vezavo na kvaliteto pospešiti pažnjo. Da bi preprečili popuščanje pri klasiranju artiklov v adjustirnici in vezali oplemenitilnico tudi na barvano prejo za domačo tkalnico, smo celotno oplemenitilnico vezali dodatno še na reklamacije. Reklamacije se nanašajo lahko tudi na izvršene storitve tiska in drugih obdelav. Artikle smo v oplemenitilnici razdelili v pet skupin, in sicer:

	%
1 skupina — vsi tiskani artikli	90
2 skupina — texon celotne I. klase	78
3 skupina — vsi fini barvani artikli (Opal, Igor) oplemenitilniške I. klase	92
4 skupina — vsi pestro tkani artikli celotne I. klase	95
5 skupina — manj zahtevni barvani artikli (žepovina, Fjord)	95

Če oplemenitilnica dosega predvidene normative in nima s strani kupcev, domače tkalnice in tovarn, za katere tiskamo kot storitev, nobenih reklamacij, dobi 15 % dodatka za kvaliteto. Če dosega slabše rezultate, dobi za vsak odstotek nižje kvalitete 3 % manj dodatka in pri 5 % nižji kvaliteti ne dobi več dodatka. V primeru reklamacij se oplemenitilnici odbije od doseženega gibljivega dela za vsakih 200.000 din 1 % dodatka.

Pomožni obrati so vezani 6 % na dohodek podjetja po naslednji tabeli:

doseganje planiranega dohodka	dodatek v %
95	0,75
96	1,5
97	2,25
98	3
99	3,75
100	4,5
101	5,25
102	6

Da bi pomožne obrate še bolj zainteresirali za kvalitetno opravljanje del v proizvodnih obratih, smo uredili tako, da vsaka proizvodna enota (predilnica, tkalnica in oplemenitilnica) razpolaga s 3 % gibljivega dela za pomožne obrate. Če je enota z delom pomožnih obratov popolnoma zadovoljna, dodeli pomožnim obratom celotne 3 %, če ni popolnoma zadovoljna pa dodeli ustrežno manjši odstotek. Poleg tega se pri pomožnih obratih upošteva za dodatno nagrajevanje tudi polovica preseganja norme proizvodnih enot.

Uprava je vezana z 9 % na dohodek podjetja po naslednji tabeli:

doseganje	% dodatka
95 — 96	1
96,1—97	2
97,1—98	3
98,1—99	4
99,1—100	5
100,1—101	6
101,1—102	7
102,1—103	8
nad 103	9

Prav tako kot pri pomožnih obratih razpolagajo predilnica, tkalnica in oplemenitilnica vsaka z 2 % dodatka za upravo. Če je proizvodna enota popolnoma zadovoljna s servisom uprave, to je z delom vseh sektorjev in služb, lahko dodeli 2 % dodatka, če je le delno zadovoljna, pa ustrežno nižji odstotek ali pa sploh nič dodatka. Poleg gornjih dveh postavk se za dodatno nagrajevanje upošteva tudi polovični odstotek preseganja norme proizvodnih obratov.

Konfekcija. Ker je bila konfekcija že prej vezana na razne normative, med njimi tudi na kvaliteto, nismo do sedaj konfekciji vključili v sistem dodatnega nagrajevanja, ampak smo ji dodelili 5 % dodatnih sredstev.

Vsak mesec se sestane posebna komisija, kjer se obravnavajo doseženi rezultati v posameznih delovnih enotah za en mesec nazaj. Ta komisija hkrati razčiščuje razne tekoče probleme. Komisija ima kompetence, da lahko delovni enoti, ki ni sama kriva, da je dosegla slabe rezultate, kljub doseženim slabim rezultatom dodeli sredstva za dodatno nagrajevanje.

Primer:

V interesu podjetja je, da se porabi slaba preja za določen artikel. Tkalnica zaradi tega ne dosega predvidenih količinskih in kvalitetskih normativov. Ker tkalnica ni kriva za izpad, se tkalnici prizna bonifikacija, kot bi rabila prejo normalne kvalitete.

Ob koncu bi si še ogledali, kako se skupna masa denarja, ki jo je delovna enota dobila, deli na posameznike. V predilnici in tkalnici dobijo vsi razen obratovodij, administratorjev in snažik povprečen odstotek preseganja norme, ti »režijci« pa dobijo od skupne mase denarja ustrezen delež, ki se deli po raznih kriterijih, kot so kvaliteta, osebna ocenitev, dohodek, dobiček. V oplemenitilnici, pomožnih obratih in upravi pa se dosežena masa denarja deli med posameznike po raznih kriterijih, kot so dohodek, dobiček, odnos do dela, uspešnost dela, kvaliteta dela, disciplina. V teh treh enotah je sistem nagrajevanja izoblikovan do take mere, da delavec, ki dosega odlične rezultate, lahko dejansko zasluži 20 % več kot delavec, ki dosega izredno slabe rezultate na enakem delovnem mestu.

Ne nazadnje je treba poudariti še to, da deluje ta sistem tudi v »smeri minu«. Za slabo delo in grobe napake se lahko posameznemu delavcu ali delovni enoti, ki v takem primeru še tako ne dobi ničesar iz dodatnega nagrajevanja, zniža osebni dohodek oz. masa osebnih dohodkov do 5 %.

Po šestih mesecih uporabe dodatnega nagrajevanja lahko ugotovljamo, da je sistem že dal prve ugodne rezultate. Ugotavljamo, da smo vsi bolj zainteresirani za boljše delo in boljše poslovanje podjetja in so rezultati že vidni. Priznati pa moramo, da sistem še ni dokončno dograjen in ga bomo morali stalno prilagajati izkušnjam. Zavedamo se tudi, da moramo čimprej z normativi vključiti v sistem dodatnega nagrajevanja tudi konfekcijo, v predilnici in tkalnici pa moramo izdelati kriterije za dodatno nagrajevanje posameznikov.

T. K.

Kaj si obetamo od novih strojev

(Nadaljevanje s 7. strani)

1. Dve raztezalki firme Vouk sta montirani v prostoru predpredilnice. Novi visoko produktivni raztezalki sta pripomogli k delni odpravi ozkega grla na raztezalkah. S prehodom na mešanice bombaža z diolenom ter cela z diolenom, kjer se na raztezalkah praktično obdeluje mešanica dveh komponent vlaken, je bilo neogibno potrebno nabaviti novi raztezalki.

2. **Previjalni avtomat** za navijanje mehkih križnih navitkov firme Savio je montiran v previjalnici predilnice. Stroj ima 48 vreten, opremljen z avtomatskimi vozači in elektronskimi Uster čistilci. Na stroju bomo previjali vso prejo, ki se bo barvala. Kapaciteta stroja je pri Nm 60 cca 300 kg na 8 ur pri normalnem čiščenju in normalnem izkoriščanju stroja. Stroj bosta posluževali ena do dve previjalki. Nov stroj omogoča navijanje popolnoma enako trdih križnih navitkov, kar je prvi pogoj za kvalitetno barvanje. Ker so bile stare

cije temperature. Poleg barvnega aparata smo v barvarni montirali novo dvigalo, novo vacuum postajo, nov kompresor ter zamenjali grelne elemente na sušilniku ter puhalo. Pod barvarno smo morali zamenjati kompletno vse instalacije, ki so bile stare že 18 let.

7. **Smodilni stroj** v kombinaciji z napravo za krtačenje in razškrbljenje tkanin firme Osthoff smo montirali v belilnici poleg belilnega stroja. Na stroju bomo lahko s hitrostmi do 180 m/minuto smodili tudi najbolj občutljive sintetične tkanine. Posebna izvedba dveh gorilcev daje izredno enakomeren intenziven plamen, kar omogoča, da se tkanina po celi širini smodi pod popolnoma enakimi pogoji. Stroj je opremljen z avtomatikom, ki odmakne tkanino proč od plamena, če se stroj ustavi. S krtačnim strojem, ki je opremljen z napravo za razelektrjenje prašnih delcev, lahko tkanino pred tiskom temeljito očistimo. Po razškrbljenju v razškrbilnem koritu se tkanina navije na velike valje. Prah

previjalnice tkalnice. Strojna naprava, ki je skupaj vredna pol milijarde starih dinarjev, je dolga celih 35 m. Kompletni stroj je opremljen z vsemi dodatnimi elementi, ki omogočajo obdelavo vseh vrst tkanin in tudi najbolj občutljivih pletiv. Stroj ima kombinirano verigo na prižemo in iglice. Njegova štiri sušilna polja so ogrevana z indirektnim oljem. Izparilna kapaciteta stroja znaša pri 160 cm 800 kg na uro in omogoča sušenje lahkih artiklov s hitrostmi do 117 m na minuto. Stroj je opremljen z najnovejšo avtomatiko za regulacijo hitrosti stroja na podlagi vlage v tkanini. Za ravnanje votka služi posebna elektronska naprava. Da bi omogočili termofiksiranje vseh štirih polj, smo za ogrevanje stroja nabavili posebno kotlarno, ogrevano na marino olje, ki proizvaja en milijon kilo kalorij. Olje se v kotlarni segreje na cca 270°C in po posebnih cevovodih kroži skozi kaloriferje v sušilnem stroju. Regulacija temperature pri tem sistemu ogrevanja je izredno natančna. Odstopanja znašajo le + - 1% od zaželenih temperature. Velika natančnost regulacije temperature je potrebna zaradi občutljivih postopkov, ki se bodo izvajali na novem stroju.

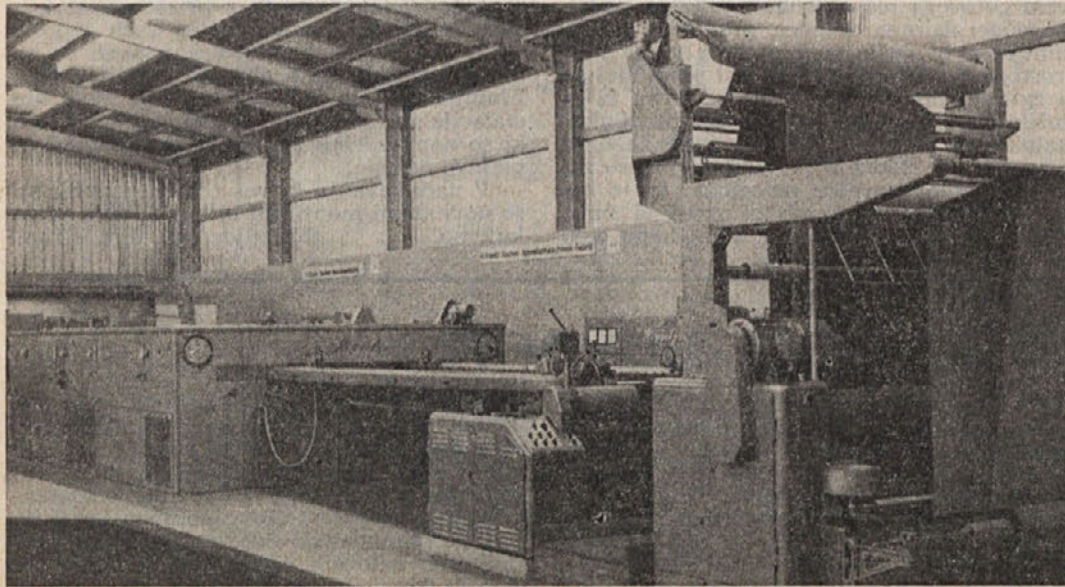
Na novem stroju bomo lahko na naših finejših artiklih izvajali naslednje postopke: sušenje, apretiranje, egaliziranje, termofiksiranje, termozoliranje, foulardno barvanje sintetične, lepljenje krajnikov na pletivih, rezanje krajnikov na pletivih in parjenje pletiv. Z novim strojem bomo dolgoročno rešili problem komandnega barvanja sintetičnih tkanin in rešili problem pomanjkanja sušilnih kapacitet. Mislim, da ni potrebno posebno poudariti, da bomo z novim strojem tudi izboljšali kvaliteto naših končnih izdelkov. Ob prehodu tudi na proizvodnjo pletiv v naši tovarni bomo že imeli sušilno razpenjalni stroj za obdelavo le-teh. Kljub večjim količinam domačih obdelanih artiklov, bo stroj zadoščal tudi za obdelavo tkanin in pletiv, ki jih bomo obdelovali kot storitev drugim. Predvidevamo, da bo nov sušilno razpenjalni stroj delal v dveh izmenah, star pa v eni izmeni. Novo kotlarno smo montirali v nov prizidek na dvorišču.

10. **Napravo za izdelavo ploskih šablon za filmski trak** firme Lüscher smo montirali v bivšem skladišču neposredno ob tiskarni. Na napravi bomo lahko izdelovali lastne šablone za filmski tiskarski stroj. S tem bomo izločili uvoz izredno dragih šablon. Domače šablone nas bodo predvidoma stale okoli 40% uvoženih. Poleg tega bomo pri desetih bolj in hitreje lahko sledili tržišču in na tržišče lansirali večje število desenov.

Kot ste verjetno že sami opazili, smo že v polletju preuredili izpraznjen prostor v tkalnici in del tega prostora uporabili za vdevalnico, del pa za skladišče surovih tkanin in kosmatilnice. Kosmatilnice stroje smo tudi že prestavili in s tem izpraznili prostor v bivši kosmatilnici, ki je namenjena za nov obrat družbene prehrane.

Odveč je še posebej poudarjati finančne koristi, ki jih pričakujemo od nove opreme, saj so nabavljeni stroji neizogibni pogoj za nadaljnje usmerjanje naše proizvodnje k vse finejšim in modnim artiklom. Prizadevati si moramo le, da bi ustvarili potrebna sredstva še za nadaljnje postopne nabave novih strojev v predilnici in tkalnici, k čemur bo nedvomno veliko prineslo tudi to, kako in koliko bomo znali sedaj montirati stroje izrabiti.

T. K.

Novi sušilno-razpenjalni stroj

nekelinke (cevke) delno izbranjene in ker je stroj grajen za novejši tip nikelink, smo morali poleg stroja nabaviti 7.000 nikelink. Ker nam je dobavitelj Utensilia, Ljubljana, dobavil v dogovorjenem roku le 3.000 nikelink, bomo imele do 15. januarja 1973 težave z manipulacijo preje.

3. **Parilnik za fiksiranje preje** firme Hemmer bomo montirali v januarju v prostoru ob zabojarji v predilnici. Pri predeju bomo prejo previjali na temperaturno obstojne bakelitizirane cevke, jih zložili v posebne zaboje ter vložili v kotel parilnika in s paro obdelovali 15 minut pri 130°C. Pri tej obdelavi se preja stabilizira in pri tkanju ne dela več zank. Do sedaj smo parjenje improvizirali tako, da smo prejo previjali na nikelinke, jo v barvnem aparatu obdelovali s paro in nato sušili. To je bila le izredno draga rešitev v sili, ki pa ni dala takih rezultatov, kot jih bo dal parilnik.

4. **Angleško snovalo** firme Schlafhorst smo montirali v bivšem skladišču v vhodnem delu predilnice. Z novim snovalom dosežemo s pomočjo šanzirnega ekspanzijskega grebena popolno egaliteto navitja osnove na snovalne valje. Zavore, ki ob pretргу niti v trenutku stroj zaustavijo, preprečujejo da bi prišlo v snovalnih valjih do manjkajočih niti. Kvalitetno nasnovane osnove bodo povzročale manj pretrgov na novem škroblilnem stroju in v tkalnici bodo dobre osnove tudi dobro tekle, kar bo imelo za rezultat izboljšanje kvalitete tkanin ter boljši izkoristek statev. Na novem snovalu bomo lahko osnovo mehko navijali na nerjaveče perforirane valje, ki jih bomo lahko barvali na novem barvnem aparatu. Barvanje osnov na snovalnih valjih izredno poceni artikle z enobarvnimi osnovami.

5. **Škroblilni stroj** firme Benninger je montiran v istem prostoru kot snovalo. Stroj je univerzalen in bo omogočal najkvalitetnejše škrobljenje vseh vrst materialov od predehnih osnov do vseh vrst gladkih in teksturiranih elementov osnov. Stroj je opremljen z najbolj izpopolnjeno avtomatiko, ki omogoča kontrolirano regulacijo vlažnosti, razteznosti in prožnosti osnov. Stroj bo potreboval manj pare, manj električne energije ter zaradi velikih hitrosti škrobljenja manj delovne sile. Odpadlo bo nočno delo. Stroj je opremljen s kuhlalnim kotlom za pripravo škroblilnih sredstev, ki bo omogočal izdelavo popolnoma enakih škroblilnih flot in s tem preprečil odstopanje posameznih partij. Za potrebe škroblilnega stroja smo morali preko dvorišča zgraditi nov parovod za prenos 1.000 kg pare na uro in vodovod za mehko vodo. Nad stroj smo montirali dvigalo za dviganje snovalnih valjev. Do stroja smo morali napeljati komprimiran zrak pritiska 7 Atm iz konfekcije. Za snemanje težkih osnovnih valjev iz stroja smo že naročili hidravlični voziček.

6. **HT barvni aparat** firme Thies je montiran v barvarni poleg starega Thies aparata. Zaradi pomanjkanja sredstev smo se odločili rekonstruirati 18 let staro Thies barvarno. Dokupili smo le 100 kilogramski barvni aparat za barvanje 144 križnih navitkov ali 4 snovalnih valjev. Stroj je grajen tako, da omogoča barvanje pod pritiskom pri temperaturi 140°C, kar je nujno potrebno za barvanje diolena. Nov sistem črpalk omogoča egalno obarvanje partij. Kapaciteta stroja znaša cca 700 kg na dan, kar bo zadoščalo našim perspektivnim potrebam v tkalnici. Stroj je opremljen z avtomatiko za menjavo smeri pretoka flote ter avtomatiko za časovno regula-

in iskre se s posebnim ventilatorjem odsesavajo do mokrega filtra, kjer se iz zraka odstranijo prah in iskre.

8. **Mercerizirni stroj** firme Kleinewefers bomo v januarju montirali v prostoru, kjer stoji star škroblilni stroj in kjer je bila vdevalnica. Prostor bo potrebno ustrezno predelati.

Na mercerizirnem stroju bomo lahko v 16 urah mercerizirali in oprali 12.000 m naših tkanin. Poleg mercerizacije bomo na stroju lahko prali in belili pletiva ter prali potiskana pletiva in tkanine. Stroj bo opremljen z napravo za raztapljanje luga, napravo za hlajenje luga na temperaturo 10°C ter vso dozirno avtomatiko in avtomatiko za časovno regulacijo temperature. Zaradi ogromne teže blaga navitega na valjih, ki se vrtijo s 500 obrati na minuto, bomo v naslednjih dneh začeli graditi posebne temelje, nakar bomo začeli obširno montažo.

9. **Sušilno razpenjalni stroj** firme Krantz v kombinaciji z foulardom firme Benninger smo montirali v bivšo

Zakaj lasulja?

ZATO, ker je zelo praktična! ZATO, ker predstavlja rešitev za improvizirano delo. ZATO, ker je večkrat lažje odnesti k frizerju lasuljo in si umiti lase sami, doma.

ZATO, ker imamo na izbiro različne barve in nam da možnost, da se počutimo popolnoma »novi«, brez definitivne zamenjave. ZATO, ker za posebne priložnosti dopušča kombinacije barv lasi z make-upom in obleko. ZATO, ker je pričeska ena glavnih elementov, po katerem presojaš žensko. ZATO, ker jo nosijo lahko vse.

Sintetična ali iz pravih las, nobena lasulja ne stane več kot obleka, njeno življenje pa je precej daljše.

I. Če so sintetični lasje preveč svetli, jih potrosite z borovim posipom, jih po nekaj minutah dobro skrtačite in, če je potrebno, postopek ponovite. Za vedno bodo na mestu.

II. Kakor veste, te lasulje ne potrebujejo nobene ondulacije. Zadošča jim samo dobro česanje.

K. S.

Jedilni kot

Ko smo si izbrali in se odločili za določen jedilni kot, primeren za naše stanovanje, se bomo morali odločiti tudi za opremo. Možnosti je ogromno in ne gre naštevati vseh, pač pa moramo upoštevati nekaj osnovnih pravil. Predvsem moramo opremo analizirati po naslednjih točkah:

1. sedežni elementi in miza
2. tla in stene
3. tekstil
4. luč
5. drobna oprema in dekoracije

Jedilni kot naj daje prijeten, umirjen in estetski vtis, biti mora tako opremljen, da nam daje vtis čistote, reda in toplote, kar ugodno vpliva na človeka. Popolnoma odveč je natrpanost opreme in okrasja. Predvsem se moramo pri opremljanju jedilnega kota primerno odločiti za tip opreme in barvo. Izbiramo lahko med: pobarvano opremo, (bela, rumena itd.) opremo iz naravnega lesa (hrasti, tiko itd.) in plastično opremo.

1. Če ima jedilni kot barvano pohištvo, vzamemo za osnovo največ dve barvi. Ena je osnovna (n. pr. bela), druga pa je za poživitev (n. pr. zelena). Osnovna barva je običajno svetla, sekundarna barva pa je praviloma temnejša. Stene in strop naj bodo v

Ustanovitev DITT Primorske

Po večletnem premoru so se inženirji in tehniki Tekstine ponovno vključili v Zvezo inženirjev in tehnikov tekstilcev Slovenije. Se več, na občnem zboru dne 13. oktobra 1972, ki ga je organiziral iniciativni odbor DIT Tekstine, je bilo na predlog upravnega odbora DITTS in na željo predstavnikov drugih primorskih podjetij ustanovljeno Društvo inženirjev in tehnikov tekstilcev Primorske — DITT Primorske. V društvu so vključeni: Tovarna pletenin Sežana, Tekstilna tovarna »Okroglica«, Volčja draga, »Ideal« Nova Gorica, »CIB« Bovec, »Meblo« Nova Gorica, »Almira«, obrat Nova Gorica in »Tekstina«. Društvo šteje 84 članov in je po številu članstva šesto v Sloveniji.

Na prvih sejah upravnega odbora je društvo sestavilo program dela. Največji poudarek za nadaljnje delo je društvo dalo strokovnemu izpopolnjevanju v obliki strokovnih pre-

davanj, strokovnih ekskurzij ter izmenjave delovnih izkušenj med podjetji. Delo društva naj bi temeljilo tudi v razgibanju družabnega udejstvovanja (prireditve plesov ter športnih in drugih srečanj med podjetji, včlanjenimi v društvu). Od zastavljene programa je bila do sedaj realizirana strokovna ekskurzija v Yulon, v Tekstilno tovarno Prebold ter v Predilnico Litijo. V januarju bo društvo organiziralo predavanja z naslovom: Perspektivni razvoj tekstilne industrije Slovenije. V teku so tudi priprave za obnovitev pred leti že tradicionalnega tekstilnega plesa v Ajdovščini.

Od društva sicer ne smemo pričakovati kakšnih posebnih vplivov, vendar že to, da društvo predstavlja večjo skupino tekstilnih strokovnjakov, zagotavlja večje možnosti za enotnost in uspešnost kakršnekoli dejavnosti, ki je lahko nam vsem le koristna. D. F.

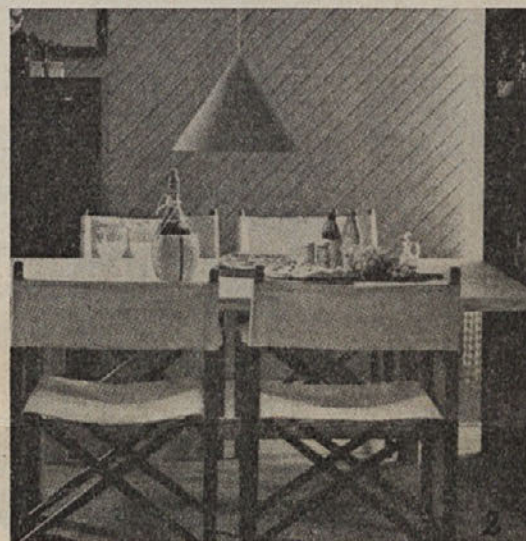
osnovni svetli barvi, pohištvo in luč, lahko tudi porcelan, v sekundarni barvi, pa naj bo ves tekstil in talne obloge. Poleg teh dveh osnovnih barv pa si lahko izberemo za poudarek ali kontrast še tretjo barvo, ki pa mora biti prisotna v zelo majhni količini (vaza, slika, cvetje itd.). N. pr. v belo pobarvani jedilnici je bila miza z belimi stoli, prti je nežno olivno zelene barve, servietni so temno zelene. Zavesa imajo na pastelno zeleni podlagi intenzivno zelene kroge, preproga je rjavozelena, porcelan je bel, sredi mize je oranžna vaza, na steni visi abstraktna slika v zeleni in oranžni barvi.

2. Če ima jedilni kot pohištvo v naravni barvi lesa, je barva lesa že ena od obeh barv. Tu sta dve možnosti:

- da les prevladuje (tudi stene so lesene) in vse drugo podreujemo temu vtisu,
- ali pa so v lesu miza in stoli. Seveda pa je treba upoštevati svetlost ali temnost lesa. Tla so lahko naraven les, tapison ali preproga.

Uporaba naravnega lesa omogoča zelo lepe kombinacije z drugimi barvnimi materiali: rafija in trstika za obloge sten.

Zelo pogosta in priljubljena izvedba jedilnega kota je tako imenovani »kmečki kot«. Ljudje sodijo, da kmečkemu kotu zadostuje nekaj lesa in množica vsakovrstnih kičastih okrasnih predmetov (tako imenovanih »kmečkih«), vendar prav kmečki kot zahteva svoj red in izbranost materialov, barv in predmetov. Sem spadajo, rafija, les ali trstika, naravna lončena keramika, ročno izdelani prti iz grobege platna. Tudi luč je zelo pomembna, lahko je originalen ročni izdelek (pletan senčnik iz šibja ali blaga) ali originalen upo-

raben kmečki predmet (sito ali kmečki dežnik). Tla so najlepša in najbolj pripravna za čiščenje v naravnem lesu ali obložena z grobo pleteno preprogo iz vrvi ali rafije.

3. Zadnji čas se v svetu vedno bolj uveljavlja tudi plastično pohištvo, ki daje možnost bolj drznih kombinacij. Prav s prodorom plastičnega pohištva je prišla barva opreme vse bolj do izraza in so se pojavile mnoge nove barvne možnosti, ki so nam bile do sedaj popolnoma tuje. Seveda pa tudi tu velja staro pravilo: čimmanj barv.

KS

Leto kvalitete že — toda kako?

Pri branju zadnje številke Ajdovskega tekstila, sem se nekoliko dlje zadržal pri članku LETO 1972 — LETO KVALITETE. Najprej me je precej motila teoretična vsebina tega članka, to je pisanje, kako bi moralo biti, ter kako bi »moralo« pristopiti k obravnavanju kvalitete in skrbi zanjo, ne pa kako se to v praksi dela. Pisec je verjetno hotel samo seznaniti bralce z akcijo leta kvalitete.

Pisec je v članku poudaril tudi, da je naše podjetje vključeno v komisijo za kontrolo kvalitete v tekstilni panogi. Moje mnenje o vključitvi v to komisijo je, da je ta vključitev skorajda omembe vredna, ker se mi je tukaj pri branju članka, vrnilo vprašanje: kdo in koliko ljudi v našem podjetju ve, da je leto 1972 leto kvalitete? Mogoče je s tem seznanjeno nekaj vodilnih delavcev. Tisti pa, ki bi morali biti seznanjeni in tudi pri tem angaži-

rani, so verjetno o tem letu kvalitete prvič brali v Tekstilcu 10. maja 1972. Tukaj mislim predvsem na neposredne proizvajalce in mojstre ter vodilni kader po obratih.

V celotnem članku je omenjeno naše podjetje samo v šestem odstavku (in to v oklepaju) in v zadnjem odstavku, s katerim se pa v celoti ne strinjam. Strinjam se namreč s piscem, ko trdi, da bomo z novimi oplemenitilnimi stroji imeli večjo možnost izdelave kvalitetnejših tkanin. Ne strinjam pa se v tem, da lahko gledamo pristop našega podjetja k akcijam leta kvalitete s te perspektive — modernizacije oplemenitilnice. Sestavljavec članka je lepo povedal, da samo modernizacija ne zadostuje, da je potrebno še kaj več, sam občutek za kvaliteto ter odgovornost vsakega posameznika itd. Bodimo samokritični in se vprašajmo, kaj smo na tem področju naredili? Zelo pohva-

len je trud za modernizacijo obratov, s tem se veča produktivnost, kvaliteta itd. Kak osmo pa vplivali na neposrednega proizvajalca, da bo dobil »občutek in odgovornost ter prizadevanje za izboljšanje kvalitete? To je še nezorano polje, »ledina« v našem podjetju. Pri tej misli bi se lahko vodstvo podjetja zamislilo, in ne samo vodstvo, tudi vsak posameznik kot člen celote.

Kot sem že omenil, me je motil tudi datum izida tega članka. Izšel je namreč v majski številki Tekstilca, namesto da bi izšel v decembrski ali januarski.

Pisec nekje v članku primerja izvedbo leta kvalitete v Veliki Britaniji in dosežke te akcije. Popolnoma sem prepričan, da so se Angleži te akcije udeležili bolj angažirano, z večjo prizadevnostjo in bolj vseplošno kot pri nas. Zato jim je ta akcija tudi rodila tako pohvalne uspehe. Če bo šlo glede kvalitete pri

nas — v našem podjetju tako naprej kot doslej, kaj bomo lahko zapisali ob koncu 1972. leta — ob koncu akcije?

V čem pa naj bi bilo bistvo akcije? Vsesplošen poudarek bi morali dati kvaliteti z izobraževanjem neposrednega proizvajalca — delavca in mojstrskega kadra v naši tovarni. Tu bi morali glede kvalitete storiti korak naprej. Organiziranje seminarjev bi moralo biti že utečen sistem v sklopu akcije leta kvalitete. Vsi člani kolektiva bi se morali zavedati pomembnosti akcije leta kvalitete in začeti bi morali reševati ter odpravljati pojavljajoče se probleme ter napake pri izdelavi kvalitetnejših in boljših artiklov.

Edino na ta način bi lahko potegnili na koncu leta črto in sešteli rezultate svojega dela. Prepričan sem, da bi bil rezultat pozitiven na zadovoljstvo slehernega člana kolektiva. D. T.

Z OBJEKTIVOM MED SLAVLJENCI

> Slavnostna večerja! Ob njej razgovori o lepih in manj lepih spominih. Prevladovalo je veselo razpoloženje in prepričanje, da nas čakajo še lepši časi

< Vesela družčina, ni kaj reči! Nasmejani obrazi pričajo, da je praznovanje zares prijeten in vesel zaključek 10-letnega dela v podjetju

Vsi trije skrbijo za nas! Eden po organizacijski, drugi po tehnični plati, tretji pa..., no saj dobro vemo, ko od malice gremo, da so topli obroki, za boljše delo poroki

^ Le pogledjte jih! Veseli, nasmejeni in m'adostni so naši upokojeenci praznovali dan podjetja in skupaj z našimi slavljenici preživeli lep in nadvse prijeten večer

> Ni važno ali v ritmu valčka ali polke, važno je prijetno počutje, ko se skupaj po taktih zavrtimo

ODVISNOST OD ALKOHOLA

Dne 16. 12. 1972 je bil tudi v Ajdovščini ustanovljen klub zdravljenih alkoholikov. Ob tej priložnosti smo za »Tekstilca« izbrali članek, ki ga je za glasilo združenja klubov zdravljenih alkoholikov SRS »Nova pot« napisal dr. Janez Rugelj, ki pri nas utira pot novemu načinu zdravljenja alkoholizma.

Temeljna značilnost alkoholne bolezni je v tem, da je alkoholni bolnik od alkohola odvisen, kar pomeni, da v kasnejših obdobjih alkoholizma ne more ne živeti, ne delati in ne misliti brez alkohola.

Tako kot pri drugih narkomanijah poznamo tudi pri alkoholizmu telesno in duševno odvisnost.

Za človeka, ki je duševno odvisen od alkohola je značilno, da ne zna in ne zmore prebroditi nobene obremenjujoče okoliščine v življenju brez alkohola. Žaliti mora vsak srečen trenutek, prav tako pa se tudi po prepiru zapodi naravnost v gostilno. Pred zahtevnim javnim nastopom mora zvrniti kozarček za korajžo. Na poti k dekletu se obvezno pokrepi z alkoholom v prepričanju, da mu bo

poslej beseda lažje tekla in da bo imel pri morebitnem spolnem odnosu manj neprilik s potenco. Alkoholiki, ki so le psihično odvisni od alkohola, lahko krajši ali daljši čas abstiniirajo, vendar si iz življenjske stiske brez kozarčka ne znajo pomagati. Prvi kozarec potegne, drugi mu sledijo neredko do hude pijanosti. Pravimo, da je prišlo do izgube kontrole nad količino popitih alkoholnih pijač. Praviloma samo alkoholiki pijejo do močne pijanosti. Ravno zato nam velike proslave, kjer vidimo mnogo pijanih ljudi nudijo priložnost, da vsaj v grobem spoznamo hudo razširjenost alkoholizma pri nas. Opisana psihična odvisnost od alkohola se pri alkoholiku stopnjuje do te mere, da še misliti ne more začeti, dokler si s kozarčkom ne privede duše.

Ko pride zaradi prekomernega uživanja alkoholnih pijač do telesne odvisnosti od alkohola, alkoholik ne more več abstiniirati. Njegov organizem je že tako zastrupljen in navajen na alkohol, da se pri znižanju količine alkohola v krvi pojavijo tkim. abstinenčni znaki: tresenje rok, razdražljivost, zmedenost, jutranje bruhanje, nemir, glavobol itd. Alkoholik, ki je telesno odvisen od alkohola, mora že zjutraj popiti prvo merico, potem pa doliva ves dan tako, da ni nikoli trezen in le zvečer včasih močnejše vinje. Kdo še ni videl zgodnjih jutranjih obiskovalcev bifejev, ki s tresočimi rokami neso k ustom prvi jutranji balzam, ki jih toliko pomiri, da lahko zvrnejo naslednji kozarec že z mirnejšo roko! Tako na tisoče Slovencev zavije v zgodnjih jutranjih urah na poti v službo v razne točilnice, da si pred pričetkom dela potešijo fizično odvisnost od alkohola. Če ne bi popili svoje merice, bi se jim tresle roke in če bi v službi to opazili, bi lahko prišlo do neljubih posledic. Rahlo vinjene na delovnem mestu seveda pustijo delati, saj je glavno to, da se jim ne tresejo roke.

Zaradi duševne in telesne odvisnosti pride postopoma do zožitve vseh življenjskih interesov in želja, ki se osredotočijo le na alkohol. Tako končno alkoholik ne pozna nikogar in nič drugega na svetu kot alkohol. Fantazira in pogovarja se le z alkoholom. V alkoholu leži ves svet in vsa njegova sreča, kajti alkoholu je zapisal dušo, se mu vdal in predal. Vsako stremenje po vzvišanem, lepem in dobrem je ubito — tako globoka je ta ljubezen, prijateljstvo, odvisnost od alkohola. Ravno zato imenujemo alkoholno odvisnost tudi zasvojenost in zaslužjenost. Nihče se ni suženjstva otresel kar mimogrede, alkoholnega pa se sploh ne da rešiti brez ustreznega zdravljenja (skupinska psihoterapija, preučevanje alkoholizma, družinsko zdravljenje, socioterapevtsko delo z delovnimi organizacijami, nadaljevanje zdravljenja v klubih itd.).

Odvisnost od alkohola je trajna in domrtna, vendar jo je z zdravljenjem možno povsem pomiriti tako, da zdravljeni alkoholik po skupinskem zdravljenju v bolnišnici ali dispanzerju z lahkoto abstiniira. Ko si postopoma popravi zveržene odnose v družini in se tudi na delovnem mestu in v širšem okolju rehabilitira, postane postopoma tako samozavesten, da lahko različne življenjske stiske rešuje na ustreznije načine kot z alkoholom ter premaga in zatre v sebi morebitno trenutno željo po alkoholu. Zdravljeni alkoholik nima z alkoholno odvisnostjo nobenih težav več, saj je z zdravljenjem pomirjena in v času abstinence spi. Toda že prvi požirek alkohola prebudi alkoholno odvisnost iz spečega, tlečega stanja, včasih prav v obliki vulkanskega izbruha, ko alkoholik po prvem kozarcu nadaljuje s pitjem do hude pijanosti. Drugim se alkoholna odvisnost stopnjuje postopoma, vendar sleherni hitro dospe tja, kjer je bil pred zdravljenjem.

S požirkom alkohola prebujena sla po alkoholu je pri zdravljenem alkoholiku tako močna, da se ji nihče ne more daljši čas upirati. Vsak podleže. Izjeme ni! To je nezprosna resnica alkoholne odvisnosti.

dr. Janez RUGELJ

NAGRADNA KRIŽANKA

			PREŠDEGA MESECA PRAVABLI- CA	PRELIVANJE	ROŠČIČNAJ GLADNIKA	JUDOVSKA NEVŠČINA	BERTON- CELJ	SESTAVIL PETER DACAR	ŽEN. IME
DEČEK IZ A004 HOČI	NASPROT- NO OD MAXI	STROKOV- NJAK PRI ODPOSLA- NIŠTVU	TO JE NEVSKLA- DATELJ RICHARD	INTER- NOST	MAZU- RIJ	IVAN TAVČAR V RSTA OBLIŽA	AMPER POLITIČNI BEGUNEC	OČE	
REKA V ANGLIJI	IVAN LAH	OŠEB. ZAIM.	DUNAJ orig.						
NEPRA- VI KROG				RIMSKA A	ŽEN. IME SLOVEN. PRAVOPIS				
SEVER (MEDNA- ROD. KRAT.)	ZELENA V PUŠČAVI	YPISEK KROM							SVETIŠČE MUSULMANOV V MEKI
VELIKO MOZJE DENAR				PRVI PRI TEKNOVA- NIJU					
FILM. IGRALKA AVA					MOZO- LJAVOST				
OZIRO- MA		EVROPA ORGA- NIZACIJA RIZIŠK. NESOLJA KDO R. VELI- KO JE			GLASBE- NO ZNA- MENJE				
TAJNOST				VODNIK	JOŽE PAHOR			BOJ SUKA	
KISIČ	VZKLIK MESTO NA NIZO- ZENAKEN		AMERIŠKA DRUŽBA ZA RAZIŠK. VESOLJA	KOS SKUPINA PTIC	REKA V BELO- RUŠIJI				
OBNA- ŠANJE					OTOK V KAPVERD- SKIH OTOKIH			REKA V BOSNI	
45. DAN V STARO- RIMSKEM KOLENDARJU		ANTON ASKERC ITALIJA			TRST KARTA- SKI TEŽAK			URAN LATIN. VEZNIK	
PRISTAŠ NACI- ZMA				PREMER	BARVA KOŽE				
AME- RICIJI		REKA V ŠVICI			KAZAL- NI ZAJMEK				

RAZPIS NAGRAD

Za pravilne rešitve križanke razpisujemo 5 nagrad, in sicer:

1. nagrada 80 din
2. nagrada 50 din
3. nagrada 30 din
4. 5. nagrada 20 din

Rešitve oddajte v zaprtih ovojnica v skrinjice po delovnih enotah ali jih oddajte v splošnem sektorju. Na ovojnicah napišite: »Nagrada križanka Tekstilec št. 1/73!«

vsega po malem za vse

Šale

»Vsak četrtek grem v naše pevsko društvo,« je povedal kmet prijatelju. »Kaj te to veseli?« »Seveda! Kvartamo, pijemo in če pride kaj deklet se tudi zasučemo.« »Kdaj pa pozjete?«

»Ko gremo domov.«

Pri prvem, tedaj še neuspelem poskusu prebresti Atlantik v čolnu iz papirusa poleti 1969, je Thor Heyerdahl vzel s seboj pripadnike šestih različnih narodov. Tesar je bil iz republike ČAD, antropolog je bil španski Mehikanec, hribolazec je bil Italijan, zdravnik Rus, kemotehnik Egipčan in krmar Amerikanec Norman Baker. Krmar je povedal pozneje naslednjo epizodo:

Mornarji so imeli med ostalo hrano ruski črn kruh, ki je bil izvrstnega okusa, pač pa ga je bilo moč gristi le, če so ga prej dovolj namočili v juhi ali v čaju. Nekega dne si je Hayerdahl ob kruhu zlomil zob. S krikom je vrgel kos preko krova in zarentačil: »Prekleti komunistični kruh!«

Ruski zdravnik se je brez besed obrnil in odšel na prednji del ladje. Nekaj časa je tam premišljeval, nato se je vrnil in dejal: »To ni bil prekleti socialistični kruh, ampak gnil kapitalistični zob!«

REKEL JE

sedemletni deček sošolcu: »Slednjič pričnjam razumeti svoje starše: ampak za to sem potreboval celo življenje.«

... mož prijatelju: »Ko smo mi hodili v šolo, še nismo imeli spolnega pouka. Edina stvar, ki smo se je lahko veselili, je bil odmor.«

... vasovalec prijatelju: »Saj vem, kaj puncici manjka — slaba družčina.«

Misli in izreki

- Najbolj škoduje lovru, če na njem počivaš.
- Vsak zakon omejuje svobodo. Preobilica zakonov uniči svobodo, toda brez postov svoboda ni možna.
- Prijateljstvo je često hlinjeno, ljubezen le norost.

Imeli smo jih ...¹³

KULTURNOZGODOVINSKI DROBCI IZ AJDOVSKE OBCINE

IVO TROŠT
(1865—1937)

Med pripovedniki, ki jih je dala Vipavska dolina in so živeli na prelomu stoletja, je tudi Ivo Trošt, prozaist, pesnik, ter pedagoški in mladinski pisatelj.

Troštu je tekla zibelka v Orešju pri Colu, kjer se je rodil 6. decembra 1865. Oče Dominik je bil trgovec, ki je trgoval s Trstom, zato je tudi sina »določil« za ta poklic. V ta namen je oče prosil šolskega učitelja, da je Iva učil nemščine. V občevanju z učiteljem pa si je mladi fant zaželel, postati tudi sam učitelj. Tej želji se oče ni mogel več upirati, še posebej ne, ko je tudi učitelj potegnil z Ivom. Po domači enorazredni ljudski šoli je odšel najprej v Kobarid na enoletni pripravljalni tečaj (prim. spomin na to leto v spisih Božični izlet, Slike z goriškega pogorja), nato pa je med leti 1881 in 1885 študiral na učiteljski šoli v Kopru, ki ga je z odliko končal. Tu se je dobro naučil italijanščine, kakor tudi latinščine.

Najprej je učiteljeval na Ustjah pri Ajdovščini, a že naslednje leto, pa vse do 1901 na Razdrtem pri Postojni, nato pa še četrto stoletja v Tomišlju na Ljubljanskem Barju, ko se je, kot upokojenec, preselil na Ježico pri Ljubljani, kjer je 3. oktobra 1937 umrl.

Pisateljstvo je začel Trošt pod psevdonomom Slavoljub Dobrávec. Ze leta 1883 je pošiljal tržaški Edinosti feljtone in krajše

prozne tekste, kmalu pa so se mu začeli oblikovati širši spisi, ki jih je najprej in najpogosteje objavjal v Domu in svetu, v manjši meri v Ljubljanskem zvonu, poleg seveda objav v Zabavni knjižnici Maticе Slovenske, v Gabrščkovi Knjižnici za mladino ter njegovi Slovanski knjižnici, pa še v Učiteljskem tovarišu, Vrtcu in Zvončku ter drugih periodičnih tiskih. V Domu in svetu je v dobrem desetletju objavil dolgo vrsto daljših in krajših leposlovnih prispevkov, gotovo nad 400 strani velikega revialnega formata. Od leta 1897 dalje se je že podpisoval s prvim imenom, Leta 1898 so bralci revije Dom in svet želeli spoznati tudi telesno podobo nekaterih njenih najzvestejših pisateljev—sotrudnikov. Urednik Lampe jim je ustregel in objavil slike Antona Medveda, Iva Trošta, Janka Barleta in Frana Jakliča. Spremna beseda, ki je dodana Troštovi sliki, pravi: »Evo ga — našega nekdanjega Dobrávca! Vsak poznavalec našega novejšega slovstva vé, da je Dobrávec jako delaven pisatelj, ker ga je srečeval sedaj v listih, sedaj pri »Slov. Matici«, sedaj pri »Družbi sv. Mohorja«. A kljub temu je pravi »Dom in svet«-ovec z glavo in srcem. In prava notranjska kri, ki se ogreva le ob svojem Nanosu, ki živi le v onih notranjskih trgih in mestih posebnega značaja! Pa pozna tudi Notranjce kakor malokdo. Res se opaža v povestih našega pisatelja neka podobnost, a upati je, da mu bodočnost razširi obzorje in tudi povestim dá več raznovrstnosti. Saj je še mlad. Rodil se je l. 1865, dovršil pripravnico v Kopru in sedaj učiteljuje že mnogo let v srečnem domačem krogu v Razdrtem prav pod Nanosom. V peresu je vez živahen, v življenju pa ga diči lepa skromnost. Kak drug mož njegovih zmožnosti in zaslug, pa z večjo vsiljivostjo bi bil že davno kaka čislana glava v dobro plačani službi.«

Tako o njem sodobniki, ki so ga dobro poznali, zato jim prav gotovo smemo verjeti, da je bil Ivo Trošt kot človek, kot Slovenec, kot učitelj in kot pisatelj zares na mestu in vsakomur za vzor.

Kratek pregled vsega Troštovega pisanja nam odkrije nekatere značilnosti tega pisa-

telja. Prva med njimi, da je Trošt pri snovanju svojih tekstov zvest pokrajini, ki ga je rodila. Več kot iz katere črtice ali tudi daljše povesti bralec lahko spozna Vipavsko, posebno njen gorenji konec. To lahko vidimo že v črtici Za idealom (1891), v povesti Med valovi življenja (1893), dalje v prozah: Selanov zet (1894), Dve svatbi, Na pol pota (obe 1895), Stari dolg (1897). Nekaj povesti in tekstov se nanaša na njegova dijaška leta (že omenjeni dve, pa še Očetova tajnost, iz koprškega življenja, 1892), nekaj pa na notranjsko življenje od Postojne do Ilirske Bistrice in Trsta, pa tudi Koroške (Pri stricu, 1898) ali sploh na velikotržno in meščansko življenje (Družina socialistova, 1898). Nekateri spisi prikazujejo svet učitelja (Učitelj Gregor, 1895). Veliko je Trošt pisal za Mohorjevo družbo — predvsem črtice in daljše povesti (npr. Bog ne plačuje vsako soboto, Terno, Dvojna dediščina, Odveč, Kdor zna, pa zna, Same so gomile, Mlin ob potoku, Do vrha, Pinca, Izkušnja, Pod robom).

V samostojnih knjigah ali knjižicah so izšli naslednji Troštovi teksti: Smodin, Temni oblaki, Pri stricu, Na rakovo nogo, Dobrota in hvaležnost, Katica pripovednih spisov, V srca globini, Moja setev I, II. Tudi se ga spominjajo vse literarne zgodovine do najnovejših, seveda spregovorijo sodobnejše o njem bolj kritično (Slodnjak, Pogačnik), medtem ko so druge bolj prizanesljive (Glazer, Grafenauer), enako tudi enciklopedije (Narodna enciklopedija, Enciklopedija Jugoslavije; v prvi Grafenauer, v drugi Dobrovolje). Najdaljši prikaz Trošta nam je dal Jože Debevec v Domu in svetu po pisateljevi smrti. Tu ga predstavi kot dobrega, poštenega, za slovenstvo vnetega, strokovno (šolsko) sposobnega moža, ki je svoje pisateljske darove, kolikor jih je pač imel, lepo uporabil in se znal kljub ne posebno velikim umetniškim talentom, preriniti v začetku tega stoletja v obe vodilni slovenski leposlovni reviji, pa tudi v publikacije obeh najvišjih slovenskih družb (Mohorjevi in Matici).

Nam, Troštovim rojakom, pa je Trošt posebej ljub zaradi zvestobe, ki jo je ohranil do rodne zemlje. In četudi to, kar je napisal, ne predstavlja nepogrešljivega deleža v slovenski književnosti, nam je pisatelj drag prav zaradi te navezanosti na domačo grudo in zaradi zvestobe, s katero je to zemljo in nje ne ljudi popisoval, zato pa tudi z njimi živel, delal in sočustvoval, bil skratka eden izmed njih.

Marijan Breclj